

**BENLİK SAYGISI VE İLETİŞİM BECERİ DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASINA
YÖNELİK BİR ÇALIŞMA: MESLEK LİSESİ ÖĞRENCİLERİ ÖRNEĞİ¹**

*A STUDY ON THE COMPARISON OF LEVELS OF SELF-ESTEEM AND
COMMUNICATION SKILLS: EXAMPLE OF VOCATIONAL SCHOOL STUDENTS*

Yrd.Doç.Dr. Meral BEKTAŞ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Büro Hizmetleri ve
Sekreterlik Bölümü, meraltahtasakal@hotmail.com Burdur/ Türkiye

Şerife KARAGÖZ

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Yüksek
Lisans Öğrencisi, krgz_srf@hotmail.com Burdur/ Türkiye

ÖZ

Benlik saygısı, kişinin kendini değerlendirmesi sonucunda ulaştığı, kendini olduğundan aşağı ya da üstün görmeksizin kendinden memnun olma, beğenilir, sevmeye değer bulma ve özüne güvenme halini göstermektedir. İletişim ise kişilerarası ilişkilere etki eden önemli bir faktördür. İletişimin her insanın yaşamında vazgeçilmez bir yeri bulunmaktadır ve çeşitli kavramlarla ilişki içerisindedir. Bu iki kavram da bireyin hayatının tüm yönlerini etkileyerek davranışlarına yön vermekte ve bireyin sosyalleşme sürecinde önemli rol oynamaktadır. Bu araştırma Antalya Kepez- Hüsniye Özdilek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı düzeylerinin iletişim becerileri ile ilişkisini irdelemek amacı ile yapılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından derlenen soru formu kullanılmıştır. Toplam 400 anket analize dâhil edilmiş olup, evrenin %53,8'ini kız,%46,2' sini erkek öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma bulgularına göre öğrencilerin benlik saygısı alt boyutlarından benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıya ve üretkenlik ile iletişim becerisinin alt boyutlarından zihinsel beceri, duygusal beceri ve davranışsal beceri arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Benlik Saygısı, İletişim, İletişim Becerisi.

ABSTRACT

Self-esteem shows self-gratification, liking, value to be loved and trusting in the essence of self-evaluation. Communication is an important factor affecting interpersonal relationships. Communication has an indispensable place in every person's life and is in relation with various concepts. Both of these concepts influence all aspects of the individual's life and lead to their behavior and play an important role in the individual's socialization process. This research was carried out with the aim of examining the relation of self-esteem levels of Antalya Kepez-Hüsniye Özdilek Vocational and Technical Anatolian Students with their communication skills. Questionnaire compiled by the researcher was used as data collection tool in the research. A total of 400 questionnaires were included in the analysis. 53.8% of the universe is composed of female students and 46.2% of the students are male students. According to the findings of the survey, the students' self-esteem subscales are related with self-esteem, self-esteem, depressive affect, self sufficiency, achievement and productivity There was a significant positive correlation between mental skill, emotional skill and behavioral skill from the subscale of the skill.

Key words: Self esteem, Communication, Communication skills.

¹ Bu makalenin genişletilmiş özet kısmı 25-27 Mayıs 2017 25. Ulusal Yönetim ve Organizasyon Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

1. GİRİŞ

Bireyler yaşam süreleri boyunca diğer bireylerle etkileşim halindedirler. Etkileşimin olduğu her yerde iletişim ve iletişimin olduğu her alanda da bir etkileşim söz konusudur. Kişilerin sağlıklı sosyal ilişkiler kurabilmeleri ve kendilerini doğru ifade edebilmeleri için güçlü bir iletişim becerisine sahip olmaları kaçınılmaz bir durumdur. İnsan doğduğu andan itibaren çevresi ile sözlü ya da sözsüz olarak iletişim kurmaya başlar. Biyolojik bir varlık olmanın yanında sosyal ve kültürel değerlere sahip olan insan için iletişim, nefes almak kadar hayati bir öneme sahiptir. Günümüzde insanlar sürekli değişen ve gelişen bir çağda yaşamlarını sürdürmekte ve çevreleriyle iletişimde bulunmakta, çevrelerinden etkilenmekte, bunun yanında çevrelerini etkileyebilmektedirler. İnsanın sağlıklı bir iletişim süreci içerisinde bulunması ve kazanmış olduğu deneyimleri kuşaktan kuşağa aktarabilmesi için iletişim kurması gerekmektedir.

Günümüzde iletişim, bir insanın teknik olarak bilmesi ve becerilerini iyice geliştirmesi gereken bir araç işlevini görmektedir (Karcı, 2010:1). Etkili iletişim becerileri, her türlü insan ilişkisinde ve her türlü meslek alanında ilişkileri kolaylaştırıcı etkiye sahiptir (Korkut, 2005: 143-149). İletişim, insanların birbirlerini anlamaları için bir köprü vazifesi görür. İnsanlar yaşamlarını her gün sürdürmek için birbirleriyle sosyal ilişkiye girerler. Bu ilişkiyi gerçekleştirmek ancak iletişimle mümkündür. İnsan etkinliklerinin ve ilişkilerinin tümü iletişimle ilgilidir. İletişim yazmak, okumak, çalışmak, eğlenmek, alışveriş yapmak, kavga etmek, sevmek, istemek vb. tüm etkinliklerimizle iç içe olan bir olgudur. Birey başkalarına karşı olumlu ya da olumsuz yönde davranışta bulunurken iletişim araçlarından geniş ölçüde yararlanmaktadır. Her geçen gün değişen ve gelişen bir toplumda yaşayan birey, ister istemez başkalarıyla ilişki kurmak zorundadır. Bir sistem olarak görülen iletişim olgusunun en önemli amacı, kopuk ya da dağınık görünen ilişkilerin belirli bir düzen alarak bireysel amaçlar üzerinde bilinçli bir dengeyi kurmasını sağlayabilmektir (Sabuncuoğlu ve Tüz, 2001: 64).

Diğer insanların olumlu tepkiler vermesine yol açabilecek ve olumsuz tepkilerini önleyebilecek becerilere sahip olmak her birey için oldukça önemlidir. İnsanlar, başkalarıyla etkileşimi mümkün kılacak, sosyal açıdan kabul edilebilir olan, reddedilmeye engel davranış biçimlerine sahip olmak isterler. Bu davranış biçimleri genel olarak yaşam içerisinde iletişim becerileri olarak kendini göstermektedir. İletişim becerileri bireyler için yaşamdaki yerlerini almazsa olmazlar şeklinde almakta, bu yüzden de önemli roller üstlenmektedirler (Erözkan, 2007:60).

İletişim bireye benlik algısını, kendine verdiği değeri, kendine olan saygısını ve güvenini ölçme fırsatı verdiği için bireyin yaşamının çok önemli unsurlarından biri olma özelliğini taşımaktadır (Giffin ve Patton, 1997:40). İnsanlar iletişimi kendilerini anlayabilmek, başkalarına anlatabilmek, başkalarını tanımak ve etkilemek amacıyla kullanırlar. Başka bir ifadeyle iletişim, kendimizi ifade etmemiz ya da başkalarını anlamamız için en önemli etkidir. İletişimin yanında insanın kendisini gerçekçi bir şekilde görerek değerlendirmesini, kendisini olduğu gibi kabullenmesini ve kendisine sevgi, saygı duymak suretiyle kendi özüne güvenebilmesini sağlayan olumlu bir ruh hali olarak benlik saygısı, ruhsal anlamda sağlık ve mutluluğun bir anahtarı ve başarılı olmanın ön koşuludur (Kınter, 2008: 40).

Benlik saygısı, bireylerin sahip oldukları olumlu veya olumsuz tutumlardır (Stets ve Burke, 2014: 410). Benlik saygısı bir kişinin öznel değerlendirmesini içerir. Kişinin kendinden ne kadar hoşlandığı ya da hoşlanmadığını temsil eder (Kundu ve Rani, 2007: 1366-1367). Kendimizle ilgili bakış açımız ve hissettiğimiz tarz hayatımızı nasıl yaşayacağımız üzerinde derin bir etkiye sahiptir. Bu fikirler/düşünceler ailede, okulda, arkadaşlarla olan ve geniş bir alanı kapsayan toplumdaki yaşantılar sonucunda şekillenir. Büyük ölçüde kişilerarası bağlamla ilişkili olan benlik saygısı mutlu olmak ve hayatla başa çıkmak için düşünme yeteneğimizi içerir (Erözkan, 2007:63). İletişim ve benlik saygısı toplumsal düzende insanlar arasındaki etkileşimin temelinde olduğu gibi eğitim öğretimin kurumsal yeri olan okullarda da önemli bir yere sahiptir.

Benlik saygısı, kişinin kendini gururlu, değerli, gayretli, etkin ve başarılı hissetmesidir. Karmaşık olarak kendini yargılama ve değerlendirme sonucu ortaya çıkan bir histir. Kişinin kendini değerlendirmesiyle, benliğini kabullenmesi sonucunda ortaya çıkan beğenmedir (Özkan, 1994:4). Bu bağlamda iletişim becerileri ile benlik saygı düzeyleri öğrencilerin eğitim sürecindeki tutum ve davranışlarının şekillenmesinde, okul başarılarında, derslerdeki motivasyonlarında bir etkiye sahiptir.

Meslek lisesi öğrencileri hem mesleğe hem de yükseköğrenime hazırlayan eğitim kurumlarıdır. Bu liselerde ileride muhasebe ve finansman, basın-yayın, gazetecilik, radyo-tv gibi alanlarda çalışabilecek insan gücünü yetiştirmektedir. Öğrencilerin benlik saygıları ile iletişim becerileri arasında bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi, meslek lisesi müfredatının planlanmasında bu konulardaki bilgi eksikliğinin giderilmesi

önemlidir. Buradan hareketle bu araştırmanın amacı, Mesleki Teknik ve Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi irdelemek olarak belirlenmiştir. Araştırma aynı zamanda, öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ile iletişim becerilerinin demografik özelliklere göre değişip değişmediğini tespit etmeyi de amaçlamaktadır. Literatür araştırmasında Mesleki ve Teknik Anadolu liselerinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ile iletişim becerilerini doğrudan inceleyen bir araştırmaya rastlanmadığı için bu araştırmanın literatürdeki boşluğa katkı sağlayabileceği düşünülmüştür.

Çalışmanın amaçlarına ulaşmak için, ilk olarak iletişim ve benlik saygısı kavramları ile ilgili literatür özetlenmiştir. Devamında araştırmanın amaçlarına uygun olarak benlik saygı düzeyleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi ortaya koymak üzere araştırmanın yöntem ve bulguları ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Takip eden bölümde öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ve iletişim becerilerine yönelik analizler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen sonuçların yorumlanıp önerilerin sunulması ile çalışma son bulmuştur.

2. BENLİK SAYGISI

Benlik kavramı, bireyin çevresini tanımaya ve çevresiyle sosyal ilişkiler kurmaya başlamasıyla gelişmeye başlar. Kişinin kim olduğuna ilişkin fikrini ifade eden kavramdır. Benliğin özü, yalnız kişinin kendisini ayrı bir varlık olarak kavramasından değil, aynı zamanda istekte bulunan ve bu yönde faaliyete geçme niteliğine sahip olmasıyla biçimlenir (Kaya, 1988:23). Benlik içimizde bizi denetleyen, gözetleyen, yargılayan, değerlendiren ve bunların sonucunda nasıl davranılması gerektiğini belirleyen bir içsel güçtür (Güney, 2009:210). Benlik, bireyin fiziksel özelliklerini, duygu ve düşüncelerini, isteklerini, güçlü ve zayıf yönlerini, amaç ve değerlerini tanıması ve bunların farkında olmasıdır. Bu bağlamda benliğin en önemli özelliği, kişinin kendini nasıl anladığı, nasıl tanımladığına dair kendisiyle ilgili olumlu ya da olumsuz düşünceleri barındırmasıdır (Kağıtçıbaşı, 2010:126). Benlik saygısı ise kişinin kendisini ne olarak gördüğünün, kabul veya reddedilme beklentilerinin bir sonucudur. Benlik saygısı bireyin kendini değerli bulup bulmadığı ya da ne derece değerli bulunduğunu ifade eden bir olgudur (Baumeister et al. 200, Akt: Saygılı vd., 2015: 211).

Benlik saygısı, kişiliğin önemli bir boyutu ve olumlu bir kişilik özelliği olarak kabul edilirken; bireyin toplum içinde davranışlarını etkileyen durumlar karşısında vereceği tepkileri belirleyen, kendini yetenekli, önemli, başarılı, değerli, olumlu, beğenilmeye ve sevmeye değer olarak algılama derecesi şeklinde tanımlanmakta; bireyin kendini olduğu gibi kabullenmeye, kendine güvenmeyi temel alan olumlu ruh hali olarak tanımlanmaktadır (Bilgin, 2001:12). Benlik saygısı, kişinin kendisini değerlendirdiğinde, kendisinden memnun olup olmaması sonucu oluşan öznel bir olgudur. Kişilik özellikleri gelişmiş ve kendi duygularını kontrol edebilen insanlar aynı zamanda başkalarının duygularını da analiz edebilen, yenilikçi, farkındalığı yüksek, empati kurabilen, benlik saygısı ve duygusal zeka düzeyi gelişmiş insanlardır (Karademir vd., 2010: 655). Benlik saygısı insanlar için her zaman önemlidir. Kişinin genel olarak olumlu ya da olumsuz değerlendirmesi olarak duygularla belirlenen kendini beğenme ya da beğenmeme olarak değerlendirilmiştir (Whelpley ve Mcdaniel, 2014:851). Benlik saygısının gövdesi kişinin yeteneklerindeki öz yeterliliğe dayanmaktadır ya da sahip olduğu özellikleri pozitif ve negatif kültür değerleri ile kuşatarak kişileri çeşitli boyutlarda işyerlerinde, aile yaşamlarında, sosyal yaşamlarında türetmişlerdir (Bandura, 1997: 10-12).

Hayatımızda bize dokunan, bizimle temas eden her şey, aile ortamı, anne-baba tutumları, okul, arkadaş, sosyal çevre, anne-babanın birlikte ya da ayrı yaşıyor olması, fiziksel görünüş ve sağlık durumu, okul başarısı, cinsiyet, ailenin sosyoekonomik düzeyi, anne-babanın eğitim durumu ve mesleki statüsü gibi özellikler benlik saygısını etkileyen etmenler arasında sıralanmaktadır (Sönmez, 2013:25). Birey, kendi özelliklerini ve tutumlarını keşfetme yoluyla ve diğer bireylerin de geribildirimleriyle kendine ilişkin tanımlamalarda bulunur. Kendini olumlu sıfatlarla donatmış bir birey olarak algılıyorsa benlik saygısı düzeyi yüksek; olumsuz ve çelişkili algılamaları varsa benlik saygısı düzeyi düşüktür (Avşaroğlu, 2007: 32).

Benlik saygısı yüksek olan kişilerin kendi kapasiteleri ile ilgili beklentileri de yüksektir (Tufan, 1993, 11-12). Kendileri hakkındaki olumlu tutumlarından ve elde ettikleri başarılı durumlardan dolayı kendi görüşlerini kabul ederler, buna inanırlar ve böylece hem davranışlarına hem de ulaştıkları sonuçlara güvenirlere. Daha gayretli sosyal davranışlar göstermelerine olanak sağlayarak, kendi görüşlerini savunmaya ve aynı zamanda yeni fikirleri de dikkate alarak bağımsızlığa ve yaratıcılığa yönlendirir. Birey karşılaşmış olduğu sorunları başkasına ihtiyaç duymadan çözebilir ve kendi duygularını çevrenin istekleri ile bağdaştırabildiği için kendine olan güveni artar. Benlik saygısı düşük olan insanların durumu ise tamamen farklıdır (Dilek, 2007:14). Bu kişilerin kendilerine olan güvenleri azdır. Bu bakımdan farklı veya kabul görmeyecek bir fikir ileri süreceklerini düşünerek endişe duyarlar, kendilerini ifade etmek istemezler. Bu

bağlamda yaşanan olaylar ve alınan enformasyon, bireyin kendine ilişkin imajını olumlu ya da olumsuz yönde değiştirebilir (Koç, 2010:35).

Benlik saygısı psikolojide önemli bir yapı olarak görülmüştür. Benlik saygısı bireyin hedeflerine etki ederek başarısına yön verir (Learly, 1999:33). Yüksek benlik saygısına sahip birey karşılaştığı sorunlarla başa çıkabilirken, düşük benlik saygısına sahip birey daha çok karşılaştığı sorunlardan kaçınma yoluna gitmektedir. Benlik saygısı, benlik değeri, kendine güven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarıya ve üretkenlik boyutlarından oluşmaktadır (Arıca, 1999:58). Benlik değeri, kendinde olan ve olması gereken özelliklere bir değer verme durumudur. Öz güven, daha çok kendi özelliklerine bir değer atfetme ve bu değerler sayesinde kendini onaylama durumudur. Depresif duygulanım, bireyin kendini daha çaresiz, daha zayıf ve güçsüz olduğunu algılaması durumudur. Kendine yetme, bireyin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirme durumudur. Başarıya ve üretkenlik, bireyin kendini yeterince başarılı ve faydalı görme durumudur.

Literatürde öğrencilerin benlik saygı düzeylerini farklı değişkenlere göre inceleyen birçok çalışma vardır. Yenidünya (2005), “Lise Öğrencilerinin Rekabetçi Tutum, Benlik Saygısı ve Akademik Başarıları Arasındaki İlişki” konulu çalışmada, benlik saygısının cinsiyet, yaş, okuduğu okul, sınıf ve bölüme göre farklılık göstermediğini, buna karşın akademik başarı yükseldikçe rekabetçi tutum ve benlik saygısının arttığını ortaya koymuştur. Çankaya (2007), çalışmada lise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygılarının, cinsiyete, sosyal kaygı düzeyine ve akademik başarı düzeyine göre değişip değişmediğini incelemiştir. Eriş ve İkiz (2013), benlik saygısı ve sosyal kaygı arasındaki ilişkiyi ergenler üzerinde araştırmışlardır Saygılı vd. (2015), “eğitim düzeyinin benlik saygısı üzerindeki etkisinin incelenmesi” başlıklı makalede 285 öğrenci üzerinde araştırma yapmışlardır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre eğitim düzeyinin yükselmesi, benlik saygısını artırmaktadır. Başka bir ifadeyle bu çalışmada eğitim seviyesi ile benlik saygısı arasında pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir.

3. İLETİŞİM KAVRAMI

İnsanlar, günlük hayatta ve sosyal çevrede sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmek için iletişim kurar. İletişim, hayatın vazgeçilmez bir parçasıdır. “Her insan çevresine, duruşu ve hareketleri ile tepki ya da refleksleri ile etki eder. İnsanlar; bedenlerinin dili aracılığıyla duygularını, düşüncelerini, isteklerini, ihtiyaçlarını ve ruhsal zenginliklerini başka insanlarla paylaşmışlardır”(Baltaş ve Baltaş, 2001:111). Literatürde farklı şekillerde tanımlanan iletişim, Latince ortak anlamına gelen “communis” ve orta kılma anlamına gelen “communicare” sözcüklerinden türetilmiş olup İngilizce “communication” kavramına karşılık gelmektedir (Gürgen, 1997: 11).

İnsanoğlu günlük yaşamının önemli bir bölümünü insanlarla iletişim kurarak geçirir (Tengilimoğlu vd., 2016:267). İnsanlar arasında iletişim çok önemlidir. İletişim yeni kapılar, yeni arkadaşlar ve yeni fırsatlar açmaktadır. İletişim olmadan, hiçbir koordinasyon, anlayış, duygu paylaşımı, hislerin ifadesi olmaz, iletişimsizlik kaos ve yanlış anlama yaratır (Peloye vd., 2009:2). Uyku dışındaki zamanımızın çoğunu başkalarıyla iletişim kurarak geçiririz. Çünkü belirli bir topluluk içerisinde yaşayan ve kendi dışındaki diğer canlılar ile ilişki içerisinde bulunan bütün canlılar iletişim sistemine ihtiyaç duyarlar. İletişim insanların belirli ilişkileri sürdürmeleri ve belirli yapı içerisinde anlaşmalarını sağlamak için gerekli olan temel bir öğedir. İletişimin temelinde insanın diğer insanlar, toplumsal değer, tutum ve davranışlar hakkında bilgi edinip kendini hem güçlü hem de güven içerisinde hissetmesi isteği yatmaktadır. Bu bağlamda insan çevresindeki varlıklarla, özellikle insanlarla iletişim kurmadığı zaman kendini zayıf, endişeli, güvensiz ve pasif hisseder (Güney, 2007: 259- 260).

Farklı disiplinler içinde çalışan bilim adamları tarafından çeşitli şekillerde tanımlamalar yapılmıştır. Fizik alanında çalışan bilim adamları, iletişim konusundaki çalışmalara bilgi kuramı açısından; sosyal bilimciler kültürün oluşması ve aktarılması açısından; sosyal psikologlar bireyler ve toplumlar arası ilişkiler ve etkinlikler açısından; dilbilimciler dilin iletişim sürecindeki yeri açısından yaklaşmaktadır. Burada iletişim, sosyal psikoloji bakışı açısından, söz konusu iki sistemin insan olduğu kişiler arası iletişim olarak ele alınacaktır. İnsan çevresi ile sürekli etkileşim içinde olan sosyal bir varlıktır. Bu etkileşimler sonucu ortak amaç ve hedefler doğrultusunda gruplar oluşur. Hiçbir grup iletişim ilişkisi olmadan, yani üyeleri arasında anlam aktarımı olmadan var olamaz. İnsanlar ancak iletişimle karşındakine kendini anlatma imkânı bulurlar (Bakan, 2004: 348).

İletişim bireyler, gruplar ya da toplumlar arasında çeşitli yöntemlerle bilgi üretme düşünce aktarma ve inanç alışverişi sağlayan bir anlamlandırma sürecidir. Yani insanlar bilgi üretirken ve bu bilgileri aktarırken iletişim kurar; aktardıklarından aldığı geri bildirimleri de anlamlandırıp değerlendirirken de iletişimi

kullanırlar (Dökmen, 2004: 19-36).İletişim bireylerin kendilerinden farklı rolleri, inançları, tutumları, değer ve davranışlara sahip bireylerle ve gruplarla nasıl ilişki kurulacağına öğrenilmesini de sağlar (Şimşek, 2003: 50).

İletişimin en önemli özelliklerinden biri kişilerarası birlikteliği esas almasıdır. İletişim tek başına kurulan bir ilişki olmadığından, karşılıklı etkileşime ve beraberliğe dayanmaktadır. Eğer iletişim çift taraflı yani karşılıklı değilse, belli bir zaman içinde kişilerarası başarısızlık kaçınılmaz olabilecektir. İyi bir iletişim genel olarak problemlerin çözümünde en etkili yöntemdir ve iletişim problemleri çözülmeden doyurucu bir yaşam sürmek çok zordur. İletişim konusunda bilinçlenmek iletişim becerisine sahip olmak bireye önemli etkileşim olanakları da sağlamaktadır (Berscheid, 1994: 77-129).

İletişim becerisi, “kişinin gönderdiği mesajları doğru bir biçimde kodlaması ve iletmesi, aldığı mesajları hatasız şekilde anlamlandırmasına yarayan etkili tepki verme ve etkin dinleme becerilerinin tümüdür” (Deniz, 2003: 8). İletişim etkinliğinde iletişim becerileri, özellikle başkalarını anlamada, onların duygu ve düşüncelerini onlarla özdeşleşerek görme duyarlılığı kazanmada çok önemlidir. Davranış değişikliğini başarmada en önemli etken iletişim becerisidir (Çetinkaya ve Alparslan, 2011: 368). Tüm meslek gruplarında belli düzeyde iletişim becerileri gerekmektedir. Bazı mesleklerde iletişim becerileri çok daha önemlidir. Çünkü bu mesleklerin icraatları daha çok insan ilişkilerine dayanmaktadır (Dilekman vd., 2008: 225).

İletişime bilişsel, duyuşsal ve davranışsal olmak üzere üç farklı boyuttan bakılabilir (McCroskey, 1981).Bilişsel alan, bilgi ve anlama ile ilgilidir ve bu alanın en alt düzeyi belirli bilgilere dayanır. Kısacası bu alan iletişimsel yeterlik ile ilgilidir. Davranışsal alan, davranışsal beceriler ile ilgilidir. Bu alan iletişim becerileri alanıdır. Duyuşsal alan ise, kişinin diğer iki alanda kazandığı davranış ve bilgi hakkındaki duygu ve tutumlarıyla ilgilidir İletişim becerileri bireylerin sosyal çevrenin sınırlılıklarıyla kendi özgürlükleri arasında denge kurabilmesini kolaylaştırmakta ve onların sosyal çevreyle başa çıkabilmelerine yardımcı olmaktadır (Karcı, 2010:3). İnsanların toplumda var olan kuralları öğrenmesi, değer ve inançları benimsemesi, kurallara uygun olarak kendisine verilen rolleri oynaması, yani toplumsallaşması, ancak iletişimle gerçekleşir. İnsanlar başkalarıyla bir arada olabilmek, onları anlayabilmek, kendilerini anlatabilmek ve etkileyebilmek yani; toplumsallaşabilmek için iletişim kurar. Bizler, birbirimizle konuşarak, telefon ederek, mektuplar yazarak, mesajlar göndererek, jest ve mimiklerle her zaman iletişim kurma çabası içerisindeyiz. Bütün bu tanımlardan yola çıkarak diyebiliriz ki iletişim sürecinin oluşabilmesi için mutlaka bireyler arasında bir ilişki kurulması gerekir (Şahindal, 2015: 13- 14).

Özetle hepimizin içinde yaşadığı bir sosyal hayatın varlığı ve bu hayatta da iletişimin vazgeçilmez olduğu düşünülürse, etkili iletişim becerisi, hangi meslek grubundan ve hangi sosyal statüden olursa olsun, toplumdaki her bireyin anlaşmayı sağlayabilmesi ve çatışmaları önleyebilmesi ya da yönetebilmesi için ihtiyacı olduğu bir beceridir (Uzuntaş, 2013:14). Diğer insanlarla olan ilişkilerde ve etkileşimlerde iletişim becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Etkili iletişim becerileri insan ilişkilerinin her aşamasında önemli bir etkiye sahiptir. Özellikle insanların çok fazla etkileşim halinde bulunduğu alanlarda iletişim becerilerine ihtiyaç daha da fazladır (Görmüş vd. 2013: 126).

Literatürde iletişim becerileri ile ilgili yapılmış birçok çalışma mevcuttur. Karcı ve Gölönü (2010) Ankara ilinde üç iletişim meslek lisesinde 9,10,11, ve 12. sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin iletişim becerileri düzeylerini sosyo-demografik değişkenler açısından incelemiştir. Erözkan (2009)“Lise öğrencilerinde kişilerarası ilişki yordayıcısı” başlıklı çalışmada bağlanma stilleri, iletişim becerileri ve problem çözme becerilerinin kişilerarası ilişki tarzlarının önemli yordayıcısı olduğunu saptamıştır. Karcı’ nın (2011)“İletişim meslek lisesi öğrencilerinin iletişim becerileri düzeylerinin incelenmesi” çalışmasında demografik değişkenlere göre bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir. Gaskar ve Özyazıcıoğlu’ nun (2014) “Anadolu meslek lisesi öğrencilerinin iletişim becerileri” çalışmasında iletişim becerilerini etkileyen sosyo-demografik özellikler arasında bir farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

4. ALAN ÇALIŞMASI

4.1.Alan Çalışmasının Amaç ve Önemi

Bu araştırma Kepez-Hüsniye Özdilek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygı düzeylerinin iletişim becerileri ile ilişkisini sorgulamak amacıyla yapılmıştır. Mesleki ve Teknik liselerde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ve iletişim becerilerinin, okul ortamındaki başarılarını, verimliliklerini davranışlarını, motivasyon düzeylerini vb. olumlu yönde etkileyeceği düşünüldüğünde bu araştırma okul yönetimine, öğrencilerle ilgili bilgi sağlayacaktır.

4.2. Çalışmanın Hipotezleri

- H₁: Benlik değeri ile iletişimin zihinsel beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₂: Benlik değeri ile iletişimin duygusal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₃: Benlik değeri ile iletişimin davranışsal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₄: Özgüven ile iletişimin zihinsel beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₅: Özgüven ile iletişimin duygusal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₆: Özgüven ile iletişimin davranışsal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₇: Depresif duygulanım ile iletişimin zihinsel beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₈: Depresif duygulanım ile iletişimin duygusal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₉: Depresif duygulanım ile iletişimin davranışsal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₀: Kendine yetme ile iletişimin zihinsel beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₁: Kendine yetme ile iletişimin duygusal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₂: Kendine yetme ile iletişimin davranışsal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₃: Başarma ve üretkenlik ile iletişimin zihinsel beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₄: Başarma ve üretkenlik ile iletişimin duygusal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.
- H₁₅: Başarma ve üretkenlik ile iletişimin davranışsal beceri alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki vardır.

4.3. Çalışmanın Yöntemi

4.3.1. Veri Toplama Aracı

Çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından derlenen soru formu kullanılmıştır. Veriler kolayda örneklem yöntemi ile toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan soru formunda; demografik sorular, iletişim becerileri ölçeği ve benlik saygısı ölçeği yer almıştır. Soru formuna alınan iletişim becerileri ölçeği, ilk olarak Balcı (1996) tarafından geliştirilmiş ve kullanılmıştır. Gerekli geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçeğin ilk madde sayısı 70'tir. Ölçek daha sonra tekrar, 500 üniversite öğrencisinden oluşan bir örnekleme uygulanmış, yapılan faktör analizi sonucunda madde sayısı 45'e indirilmiştir (Ersanlı ve Balcı 1998). Ersanlı ve Balcı (1998) tarafından son hali verilen ölçek Likert tipi 45 sorudan oluşmaktadır. İletişim becerileri ölçeği; zihinsel, duygusal ve davranışsal alt boyutlardan oluşmaktadır. Araştırmada, öğrencilerin benlik saygısı düzeylerini ölçebilmek için Arıca (1999), tarafından geliştirilen benlik saygısı ölçeğinden yararlanılmıştır. Ölçek beş faktöre ayrılmış ve kuramsal olarak benlik saygısının alt boyutları, benlik değeri, kendine güven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarma ve üretkenlik şeklinde sıralanmıştır.

Ölçekler 5'li Likert tipi derecelendirmeye düzenlenmiş ve araştırmaya katılan öğrencilerden her maddeyi okuyup, "kesinlikle katılıyorum 5", "katılıyorum 4", "az katılıyorum 3", "katılmıyorum 2" ve "kesinlikle katılmıyorum 1" seçeneklerinden birini işaretlemeleri istenmiştir. 2015-2016 yılı Bahar döneminde Antalya İl Milli Eğitim Müdürlüğü' den gerekli yazılı ve sözlü izinler alındıktan sonra araştırmaya katılan öğrencilere araştırmanın amacı açıklanarak sonuçların gizli tutulacağı vurgulanmış, gönüllü katılmaları istenmiştir. Soru formları öğrencilere sınıf ortamında uygulanmıştır. Analizler sürecinde soru formları puanlanmadan önce gözden geçirilmiş; eksik işaretleme yapan katılımcıların formları araştırma dışı bırakılmış; eksiksiz olduğu tespit edilen toplam 400 adet anket formu analize dâhil edilmiştir.

4.3.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, 2015-2016 Eğitim-Öğretim yılında Kepez- Hüsnüye Özdilek Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören toplam 1000 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma örnekleme 9,10,11 ve 12. sınıflarda öğrenim gören tüm öğrenciler olarak belirlenmiş, Araştırmanın güven seviyesi ve kabul edilebilir hata oranları dikkate alınarak %5 kabul edilebilir hata payı ile %95 güven aralığında 278 örnekleme ulaşılması hedeflenmiş ve bu doğrultuda kolayda örneklem yöntemi ile belirlenmiş olan öğrencilere sınıf ortamında soru formları dağıtılmış, soru formlarından eksiksiz doldurulan 400 anket analizlere dâhil edilmiş, eksik işaretleme yapıldığı tespit edilen 10 soru formu analiz dışı bırakılmıştır.

4.3.3. Analizler ve Bulgular

Verilerin analizleri için SPSS 22.0 paket programı kullanılmıştır. Normal dağılım; parametrik testlerin yapılabilmesi için kullanılan varsayımlardan biridir (Durmuş vd., 2013:65). Elde edilen verilerin normal dağılıp dağılmadığını tespit etmek için önce shapiro-wilk testi uygulanmış ve anlamlılık değerinin 0,005' ten küçük olduğu tespit edildiği için normal dağılıma uymadığı düşünülmüştür. İkinci bir adım olarak, skewness ve kurtosis değerlerine bakılmış ve bu değerlerin +1,5, -1,5 arasında olduğu saptandığı için verilerin normal dağılıma sahip olduğu görülmüştür (Tabachnick and Fidell, 2013). Veriler normal dağılım gösterdiği için parametrik testler tercih edilmiştir. Araştırma çerçevesinde katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için frekans ve yüzde analizinden yararlanılmıştır. Ankette yer alan ifadelerin güvenilirliklerine bakılmış ardından açıklayıcı (keşfedici) faktör analizine tabi tutulmuş, verilerin faktör analizine uygun olup olmadığı Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Katsayısı ve Barlett Sphericity Testi ile kontrol edilmiştir. Faktör analizi, iki ya da daha fazla bağımsız değişken olduğu durumlarda kullanılır. Bağımsız faktöriyel tasarım, çok sayıda bağımsız değişken farklı denekler (gruplar arası) üzerinde test edilir (Kalaycı, 2008:180). Elde edilen ölçekler ve alt faktörler arasındaki ilişkiyi tespit etmek amacıyla korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri itibari ile farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü anova analizinden yararlanılmıştır. Bağımsız örneklem t testi; iki birbirinden bağımsız grubun ortalamalarının birbirinden farklı olup olmadığını belirlemek için kullanılır. Tek yönlü anova testi ise; ikiden fazla bağımsız grubun ortalamaları arasındaki farkı belirlemek için kullanılır (Durmuş vd., 2013:118).

Katılımcıların soru formundaki ifadelere verdikleri yanıtlar arasındaki tutarlılık olarak tanımlanabilen güvenilirlik, ölçmek istenen özelliğin ne derece doğru ölçüldüğü ile ilgilidir. Güvenirliği hesaplamının en yaygın yöntemi olan iç tutarlılık kapsamında hesaplanan Cronbach Alfa değeri bir korelasyon katsayısı olarak yorumlanmakta ve sıfır ile bir arasında değişmektedir. Bire yaklaştıkça tutarlılığı artan Cronbach Alfa değerinin 0,70'in üzerinde olması güvenirliliğin yüksek olduğunu göstermektedir. Likert ölçekli 45 sorudan oluşan iletişim becerileri ölçeğine, faktör analizi uygulanarak faktörler elde edilmeye çalışılmış ve 45 sorunun güvenirliliği Cronbach Alpha analiziyle test edilmiştir. Çalışmada ölçeğin güvenirliliği 0,83 olarak bulunmuş ve Likert ölçekli 30 sorudan oluşan benlik saygısı ölçeğinin cronbach's alfa değeri ise 0,91 bulunmuş ve bu değerler 0,8 den büyük olduğu için ölçeğin güvenirliliği yüksek düzeyde çıktığı söylenebilir.

Faktör analizi uygulanarak ölçeklerdeki geçerliliği test etmeye yönelik olarak, ölçekler yapısal geçerlilikleri yönü ile değerlendirilmiştir. Çalışmaya esas olan ölçeklerde aranan yapısal geçerlilikleri saptayabilmek amacıyla faktör analizi uygulanmıştır. Cevap verenlerden alınan verilerin faktör analizine ne derece uyumlu olduğunun tespit edilmesinde KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) ve Barlett test yöntemleri kullanılmaktadır. 0,5 oransal değerinin üzerinde elde edilen KMO değerinin yüksek çıkması ve Barlett testinin anlamlı seviyede çıkması araştırma için önemlidir (Kalaycı 2006:321-322). Bununla beraber, faktör analizi ile elde edilen maddelere ilişkin faktör yükleri değerlerinin 0,40 ve daha fazlası olarak çıkması tercih sebebidir (Büyüköztürk, 2004). Soru formunun, ölçmesi gereken özelliği gerçekten ölçüp ölçmediğini belirlemek amacıyla geçerlilik analizi yapılmıştır. Bu amaçla sosyal bilimlerde en yaygın olarak kullanılan yapı geçerliliği ölçülmüştür. KMO değeri 0,887 olarak bulunmuştur. Örneklem büyüklüğünün yeterliliğini test eden ve sıfır ile bir arasında değişen KMO değerinin bire yakın olması örneklemin faktör analizi için yeterli olduğunu göstermektedir. Bartlett Küresellik Testi sonucunda bulunan p değerinin 0.05'den küçük olması durumunda testin anlamlı olduğu söylenmektedir. Bartlett testi, değişkenler arasındaki korelasyonların yeterli düzeyde olduğunu ispatlamaktadır. Bu değere göre örneklem sayısı faktör analizi yapılmasına uygundur.

Tablo 1: Demografik Özellikler

Demografik Özellikler	N	%
Cinsiyet		
Kız	215	53,8
Erkek	185	46,3
Yaş		
14-17	266	66,5
18-21	134	33,5
Üniversiteye Gitme İsteği		
Evet	334	86,3
Hayır	9	2,3
Bilmiyorum	44	11,4

Öğrencilerin Bölümleri

Muhasebe	152	46,9
Gazetecilik	42	13
Pazarlama	27	8,3
Bilişim Teknolojileri	62	19,1
Radyo ve Televizyon	41	12,7
Belirtmeyen	76	
Öğrencilerin Sınıfları		
9. Sınıf	76	19,0
10. Sınıf	122	30,6
11. Sınıf	103	25,8
12. Sınıf	99	24,8

Tablo 1 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin % 53,8' ini kız öğrencilerin oluşturduğu dikkat çekmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (% 66,5)14-17 yaş arasındadır. Katılımcıların % 86,3' ü üniversiteye gitme isteğinde olduğunu belirtmiştir. Öğrencilerin, % 46,9' u Muhasebe ve Finansman bölümlerinde okumaktadır. 9. sınıf olması nedeniyle 76 öğrenci henüz bölümlerini seçmemişlerdir. Bölümlerinin belli olmaması nedeniyle yüzdeler dilime alınmamıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 30,6'sını 10. sınıflar oluşturmaktadır (Tablo 1).

Tablo 2: İletişim Becerileri Ölçeğine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

İletişim Becerileri	N	Ortalama	Standart Sapma
Zihinsel	400	3,78	,46
Duygusal	400	3,35	,49
Davranışsal	400	3,83	,52

Tablo 2 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin iletişim becerilerine ilişkin ortalama ve standart sapma değerleri içinde, en yüksek ortalamaya davranışsal beceride (3,83) ve en düşük ortalamaya duygusal beceri (3,35) alt boyutunda görülmektedir. Bu bulgular öğrencilerin, iletişim becerilerinin genel olarak vasatın üzerinde bulunduğu, en gelişmiş beceri grubunun davranışsal, en zorlandıkları beceri grubunun ise duygusal olduğunu göstermektedir. Öğrenci grubunun ergenlik yaşlarında oldukları düşünüldüğünde bu bulgu beklentilere uygundur (Tablo 2).

Tablo 3: Benlik Saygısı Envanterine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

Benlik Saygısı	N	Ortalama	Standart Sapma
Benlik Değeri	400	3,64	,90
Özgüven	400	3,86	,71
Depresif Duygulanım	400	3,59	1,03
Kendine Yetme	400	4,10	,73
Başarma ve Üretkenlik	400	3,70	,76

Tablo 3 incelendiğinde, araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplara ilişkin ortalama değerden, benlik saygısı envanteri değerlerinde en yüksek ortalamaya kendine yetme alt boyutunda (4,10) ve en düşük ortalamaya depresif duygulanım alt boyutunda (3,59) rastlandığı tespit edilmiştir. Bu bulgular, öğrencilerin zihinsel ve davranışsal anlamda kendi beklentilerini ve hedeflerini gerçekleştirebilecek durumda olduğu şeklinde yorumlanabilir. Depresif duygulanım boyutunun düşük çıkmasında, öğrencilerin kendilerini daha güçsüz hissetmelerine, okulda karşılaştıkları güçlüklerle mücadele edeceklerine olan güvenin azalmasına ve daha fazla tükenmişlik yaşadığı için, okula olan bağlılıklarının azalacağı şeklinde yorumlanabilir (Tablo 3).

Tablo 4: Benlik Saygısı Envanteri ile İletişim Becerileri Ölçeğine Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

	Benlik Değeri	Özgüven	Depresif Duygulanım	Kendine Yetme	Başarma ve Üretkenlik	Zihinsel	Duygusal	Davranışsal
Benlik değeri	1**	,649**	,650**	,519**	,628**	205**	,473**	,355**
Özgüven	,649**	1	,519**	,526**	,578**	325**	,491**	,389**
Depresif Duygulanım	,650**	,519**	1**	,433**	,555**	274**	,474**	,380**
Kendine Yetme	,519**	,526**	,433**	1**	,437**	253**	,308**	,282**
Başarma ve Üretkenlik	,628**	,578**	,555**	,437**	1**	210**	,461**	,388**

Tablo 4'e göre; benlik değeri ile iletişimin zihinsel beceri boyutu arasında ($r=,205$) (H_1 Kabul); benlik değeri ile iletişimin duygusal beceri boyutu arasında ($r=,473$) (H_2 kabul); benlik değeri ile iletişimin davranışsal beceri boyutu arasında ($r=,355$) (H_3 kabul); özgüven ile iletişimin zihinsel beceri boyutu arasında ($r=,325$) (H_4 kabul); özgüven ile iletişimin duygusal beceri boyutu arasında ($r=,491$) (H_5 kabul); özgüven ile iletişimin davranışsal beceri boyutu arasında ($r=,389$) (H_6 kabul); depresif duygulanım ile iletişimin zihinsel beceri boyutu arasında ($r=,274$) (H_7 kabul); depresif duygulanım ile iletişimin duygusal beceri boyutu arasında ($r=,474$) (H_8 kabul); depresif duygulanım ile iletişimin davranışsal beceri boyutu arasında ($r=,380$) (H_9 kabul); kendine yetme ile iletişimin zihinsel beceri boyutu arasında ($r=,253$) (H_{10} kabul); kendine yetme ile iletişimin duygusal beceri boyutu arasında ($r=,308$) (H_{11} kabul); kendine yetme ile iletişimin davranışsal beceri boyutu arasında ($r=,282$) (H_{12} kabul); başarı ve üretkenlik ile iletişimin zihinsel beceri boyutu arasında ($r=,210$) (H_{13} kabul); başarı ve üretkenlik ile iletişimin duygusal beceri boyutu arasında ($r=,461$) (H_{14} kabul); başarı ve üretkenlik ile iletişimin davranışsal beceri boyutu arasında ($r=,388$) (H_{15} kabul); anlamlı pozitif yönde ilişki olduğu tespit edilmiştir. Hipotezlerin tümünün kabul edilmesi benlik saygısı ile iletişim becerileri arasında güçlü bir ilişki olduğunu ortaya koymuştur (Tablo 4).

Tablo 2: Cinsiyete Göre Farklılaşma

Alt Boyutlar	KIZ	M	SD	ERKEK	M	SD	p değeri
İletişim Becerileri							
Zihinsel		3,87	,431		3,68	,479	,000*
Duygusal		3,41	,483		3,27	,503	,004*
Davranışsal		3,95	,472		3,68	,543	,000*
Benlik Saygısı							
Benlik Değeri		3,73	,886		3,53	,907	,039**
Özgüven		3,90	,702		3,81	,727	,000*
Depresif Duygulanım		3,63	1,07		3,55	,995	,413
Kendine Yetme		4,20	,714		3,98	,738	,004*
Başarı ve Üretkenlik		3,69	,766		3,72	,768	,042**

* $P<0,01$ ** $P<0,05$ (M= Ortalama, SD: Standart Sapma)

Tablo 5'de katılımcıların iletişim becerilerini ölçen üç boyut (zihinsel, duygusal davranışsal) ile benlik saygısı düzeylerini ölçen beş boyut (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarı ve üretkenlik) üzerinde cinsiyetlerine göre anlamlı bir fark olup olmadığı bağımsız örneklem t testi ile test edilmiştir. Bulgular, kız öğrencilerin iletişim becerilerinin üç boyutta da erkek öğrencilerden daha yüksek seviyede olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla iletişim becerilerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Söz konusu sonuçlar kız öğrencilerin daha iletişime açık, sosyal yönü ön planda bir yapıya sahip oldukları biçiminde ifade edilebilir. Öte taraftan erkek öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin de pek düşük olmadığı ancak kız öğrencilere mukayese edildiğinde düşük kaldığı tespit edilmiştir. Cinsiyet değişkeni ile iletişim becerileri alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Benlik saygısı alt boyutlarında da kız öğrencilerin başarı ve üretkenlik boyutu hariç erkeklere göre daha yüksek ortalama değerler gösterdiği görülmektedir. Bu boyutlardan depresif duygulanım hariç diğerleri arasındaki farklar anlamlı çıkmıştır. Bu bulgular kız öğrencilerin başarı ve üretkenlik boyutu hariç kendi kişisel özelliklerine yükledikleri önem düzeylerinin erkeklerden daha yüksek olduğu, okul ile ilgili ve sosyal yaşam üzerinde de olumlu etkiye sahip olduğu söylenebilir. Benlik saygısı alt boyutları üzerinde cinsiyet değişkeninin anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. Diğer demografik değişkenlerin ise (yaş, memnuniyet, annenin eğitim durumu, babanın eğitim durumu) bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir fark yaratmadığı bulunmuştur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışma, Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesinde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygısı ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi irdelemektir. Bu kavramların alt boyutları arasındaki ilişkinin niteliğinin yanı sıra sorgulanan diğer bir konu da demografik değişkenlerin benlik saygısı ve iletişim becerileri alt boyutlarında anlamlı bir farklılık yaratıp yaratmadığı olmuştur.

Benlik saygı düzeylerinin iletişim ile olan ilişkisini tespit etmek amacıyla korelasyon analizinden faydalanılmıştır. Yapılan korelasyon analizinde; benlik saygı düzeyleri alt boyutları (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarı ve üretkenlik) ile iletişim beceri düzeyleri alt boyutları (zihinsel, duygusal, davranışsal) arasında anlamlı pozitif yönde bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Öğrencilerin iletişim becerilerini ölçen üç boyut (zihinsel, duygusal davranışsal) ile benlik saygısı düzeylerini ölçen beş boyut (benlik değeri, özgüven, depresif duygulanım, kendine yetme, başarı ve

üretkenlik) üzerinde aldıkları ortalama değerlerin cinsiyetlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı bağımsız örneklem t testi ile sınanmıştır. Kız öğrencilerin iletişim becerileri alt boyutları tümünde erkeklere göre daha yüksek değerler aldığı tespit edilmiştir. Benlik saygısı alt boyutlarında kız öğrencilerin başarıma ve üretkenlik boyutu hariç erkeklere göre daha yüksek seviyede değerler aldığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bu boyutlardaki farklılıklardan depresif duygulanım hariç diğerleri anlamlıdır.

Literatürde, yer alan bazı çalışmalarda cinsiyetin iletişim becerilerinde farklılık oluşturmadığı (Pehlivan 2005; Erkuş ve Günlü 2009; Çevik 2011) sonuçlarına ulaşılsa da bu konu ile ilgili yapılan birçok araştırmada (Korkut 1997, Şeker 2000; Durukan ve Maden 2010; Gölönü ve Karcı 2010; Kılıçoğlu, Gedik ve Akhan 2011), bu çalışmada elde edilen sonuçlara paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre iletişim becerileri düzeylerinin yüksek olmasını Korkut (1997) sosyalleşme sürecine bağlanmıştır. Bulut (2004) ve İlaslan (2001)'in çalışmalarında benzer bulgulara yer verilmiştir. Gaskar ve Yazıcıoğlu (2014)'nin çalışmasında kadın öğrencilerin iletişim beceri düzeylerinin erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Tepeköylü vd. (2009)'nin araştırmasında kız öğrencilerin lehine iletişim beceri düzeyinin yüksek bulunduğu tespit edilmiştir. Yine Erigüç vd. (2013)'nin çalışmaları sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla iletişim beceri düzeylerinin yüksek olduğu saptanmıştır. Çankaya (2007) çalışmasında lise 1. ve 2. sınıf öğrencilerinin algılanan benlik saygılarının; cinsiyete, sosyal kaygı düzeyine ve akademik başarı düzeyine göre değişip değişmediğini incelemiştir. Bu bulgular da bu çalışmayı destekler niteliktedir. Çetinkaya ve Alparlan (2011) üniversite öğrencilerinin duygusal zekâları ile iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi değerlendirdiği araştırmasında, duygusal zekâ ile iletişim becerisinin alt boyutları arasında pozitif yönde anlamlı ilişki olduğu sonucu çıkmıştır.

Mesleki ve Teknik lisede öğrenim gören öğrencilerin, benlik saygı düzeyleri ve iletişim becerilerinin, akademik başarı, davranış, motivasyon düzeyi gibi değişkenleri olumlu yönde etkileyeceği düşünüldüğünde bu araştırma okul yönetimine, öğretmenlere ve öğrenci velilerine araştırma kapsamındaki öğrenci profili ile ilgili bilgi sağlayacaktır. Ayrıca okul yönetiminin ve öğretmenlerin öğrencilere karşı davranışları ile ilgili de olumlu katkı sağlayacaktır.

Araştırma Antalya'da bulunan tek bir Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde gerçekleştirilmiş olmasından dolayı, analiz sonuçları aynı bölgede bulunan diğer okullarda öğrenim gören öğrencilerin benlik saygı düzeyleri ve iletişim becerileri arasındaki ilişkiyi tam olarak yansıtmayabilir. Bu sebeple bundan sonra yapılacak çalışmaların diğer okulları da kapsayacak şekilde gerçekleştirilmesi ve aralarında karşılaştırma yapılması sonuçların genellenmesi açısından önemlidir. Ayrıca mesleki eğitim verilen kurumlardaki kişilerin iletişim becerilerinin geliştirilmesine etki eden/edecek hususlar belirlenerek bu unsurların iletişim becerileri üzerindeki etkisi araştırılabilir. Daha sonraki çalışmalarda farklı liselerde öğrenim gören öğrencilerin benlik saygıları ve iletişim becerileri düzeylerinin karşılaştırılması, araştırmada kullanılan kişisel bilgi formundaki değişkenlerin sayısı artırılarak ya da değiştirilerek yeni araştırmalar yapılmasına önemli katkı sağlayacaktır. Bu sonuçlar doğrultusunda Mesleki ve Teknik liselerde, eğitimin öğrencilerin iletişim ve benlik saygı düzeyinin gelişmesindeki önemi dikkate alınarak, öğrencilerde bu becerilerin gelişmesi için ders içeriklerinin ve yöntemlerin daha fazla geliştirilmesi ve öğrencilerin başarı düzeylerinin artırılması için farklı araştırmaların yapılması literatüre katkı sağlayacaktır. Öğrencilerin sosyal gereksinimlerini karşılayacak faaliyetlerin geliştirilmesi, öğrencilerin benlik saygılarını ve iletişim becerilerini geliştirecek şekilde sosyal ilişkilerin rehberlik/danışmanlık çerçevesinde değerlendirilmesinin faydalı olacağı düşünülmüştür. İletişim becerilerinin artırıcı derslerin konulması, nitelik ve saatlerin de artırılması önemlidir.

KAYNAKÇA

- Avşaroğlu, S. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin Karar Vermede Özsaygı, Karar Verme Ve Stresle Başa Çıkma Stilllerinin Benlik Saygısı Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Doktora Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Konya.
- Bakan, İ. & Büyükbeşe, T. (2004). "Örgütsel İletişim İle İş Tatmini Unsurları Arasındaki İlişkiler; Akademik Örgütler İçin Bir Alan Araştırması", Akdeniz İ.İ.B.F.Dergisi, 7, 1-30.
- Baltaş, Z. & Baltaş, A. (2000)Beden Dili, Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Baltaş, Z. & Baltaş, A. (2003). Beden Dili, Remzi Kitabevi, İstanbul
- Bandura, A. (1997) Self Efficacy the Exercise Of Control, W.H.Freeman.
- Berscheid, E. (1994). "Inter Personal Relationships", Annual Review Of Psychology,3, 77-129.

- Bilgin, S. (2001). "Ergenlerde Benlik Saygısı İle Kaygı Arasındaki İlişki", Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bulut, B.N. (2004). "İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin İletişim Becerilerine İlişkin Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi", Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 2, 443-452.
- Çağlayan, H.S. (2007). "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu Öğrencilerinin Öğrenme Biçimleri İle Problem Çözme Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Doktora Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çankaya, B. (2007). "Lise I. Ve II. Sınıf Öğrencilerinin Algılanan Benlik Saygısının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Çetinkaya, Ö. & Alparlan, A.M. (2011). "Duyusal Zekânın İletişim Becerileri Üzerine Etkisi: Üniversite Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma", Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi,16, 363-377.
- Çevik, D. B. (2011). "Müzik Öğretmeni Adaylarının İletişim Becerileri", Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 31, 1-13.
- Deniz, İ. (2003). "İletişim Becerileri Eğitiminin İlköğretim 8. Sınıf Öğrencilerinin İletişim Becerisi Düzeylerine Etkisi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dilekman, M; Bascı, Z. & Bektas, F. (2008). "Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin İletişim Becerisi", Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal Of Graduate School Of Social Sciences, 12(2), 223-231.
- Dilek, H. (2007). "Farklı Eğitim Programlarına Devam Eden Lise II. Sınıf Öğrencilerinin Benlik Saygısı İle Anne Babalarının Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi", Eğitim Bilimleri Enstitüsü Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Dökmen, Ü. (2004). İletişim Çatışmaları Ve Empati, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Durukan, E. & Maden, S., (2010). "Türkçe Öğretmenlerinin İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma", Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1, 59-74.
- Erkuş, A. & Günlü, E. (2009). "İletişim Tarzının Ve Sözsüz İletişim Düzeyinin Çalışanların İş Performansına Etkisi: Beş Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma", Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 20(1), 7-24.
- Eriş, Y. & İkiz, E. F. (2013). "Ergenlerin Benlik Saygısı Ve Sosyal Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki Ve Kişisel Değişkenlerin Etkileri", Turkish Studies,8(6), 179-193.
- Erözkan, A. (2007). "Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerini Etkileyen Faktörler", Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi.
- Erözkan A. (2009). "Lise Öğrencilerinde Kişilerarası İlişki Tarzlarının Yordayıcıları", Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 21, 543-51.
- Ertürk, M. (2000) İşletme Biliminin Temelleri, Beta Yayınları, İstanbul.
- Erigüç, G; Şener, T. & Eriş, H., (2013). "İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi: Bir Meslek Yüksekokulu Örneği", Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi, 16(1), 45-65.
- Gaskar, S. & Özyazıcıoğlu, N. (2014). "Anadolu Sağlık Meslek Lisesi Öğrencilerinin İletişim Becerileri", The Journal Of Current Pediatrics, Uludağ Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu, Bursa.
- Giffin, K. & Vepatton, B. R. (1997). Basic Readings In Inter Personal Communication, New York: Harper-Row.
- Gölönü, S. & Karcı, Y. (2010). "İletişim Meslek Lisesi Öğrencilerinin İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi", İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi,31, 133-151.
- Görmüş, Ş.A; Aydın, A. & Ergin G. (2013). "İşletme Bölümü Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Cinsiyet Rollerinde İncelenmesi", Sosyal Bilimler Dergisi, 15(1).

- Gültekin, G. (2003). "9-14 Yaş Grubundaki Akut Ve Kronik Hastalığı Olan Çocukların Denetim Odağı Ve Benlik Kavramı Düzeylerinin İncelenmesi", Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi, Fen Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi Ve Eğitimi Anabilim Dalı.
- Güney, S. (2007). Yönetim Ve Organizasyon, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Güney, S. (2009). Davranış Bilimleri, Nobel Yayınevi, Ankara.
- Gürüz, D. & Gürel, E. (2009). Yönetim Ve Organizasyon Bireyden Fikirten Eyleme, Nobel Yayınları, Ankara.
- Gürüz, D. & Temel, A., (2011) Kişilerarası İletişim, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Gürgen, H. (1997) Örgütlerde İletişim Kalitesi, Der Yayınları, İstanbul.
- Karcı, Y. (2010). "İletişim Meslek Lisesi Son Sınıf Öğrencilerinin Empatik İletişim Beceri Düzeylerine İlişkin Bir Araştırma", Yüksek Lisans Tezi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Karcı Y. (2011). "İletişim Meslek Lisesi Öğrencilerinin Empatik İletişim Beceri Düzeylerinin İncelenmesi (Ankara İli Örneği)", Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Akademik Dergisi, 6, 155-67.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). Benlik, Aile Ve İnsan Gelişimi, Koç Üniversitesi Yayınları, İstanbul.
- Karademir, T; Döşyılmaz, E; Çoban, B. & Kafkas, M. (2010). "Beden Eğitimi Ve Spor Bölümü Özel Yetenek Sınavına Katılan Öğrencilerde Benlik Saygısı Ve Duygusal Zekâ", Kastamonu Eğitim Dergisi, 18(2), 653-674.
- Kaya, M. (1988). "Ondokuz Mayıs Üniversitesi Öğrencilerinin Benlik Tasarımları Düzeyleri", O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Samsun.
- Kılıçoğlu, G; Gedik, H. & Akhan, N. E. (2011). "Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi", 2nd International Conference on New Trends In Education And Their Implications, 27-29 Nisan 2011, Antalya,1243-1251.
- Kımtır, N. (2008). "Üniversiteli Gençlerde Dindarlık İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma", Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi 2(2), 39-60.
- Koç, M. (2010). "Demografik Özellikler İle Benlik Saygısı Arasındaki İlişki: Yetişkinler Üzerinde Bir Araştırma", Akademik Araştırmalar Dergisi, 6.
- Korkut, F. (2005). "Yetişkinlere Yönelik İletişim Becerileri Eğitimi", Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,28, 143-149.
- Korkut, F. (1997). "Üniversite Öğrencilerinin İletişim Becerilerinin Değerlendirilmesi", IV. Ulusal Eğitim Bilimleri, Kongresi Bildirileri. Anadolu Üniversitesi, 208-218, Eskişehir.
- Kundu, S. C. & Rani, S. (2007). "Human Resources' Self-Esteem Across Gender And Categories: A Study, Haryana School Of Business", Guru Jambhesh War University of Science And Technology, Hisar, India.
- Learly, M. R. (1999). "Making Sense Of Self Esteem Department Of Psychology", Wake Forest University, Winston-Salem, North Carolina, 8(1).
- Mccroskey, J.C. (1981). "Communication Competence and Performance: A Research And Pedagogical Perspective", Paper Presented At The annual Meeting Of The International Communication Association, Minneapolis.
- Özkan, İ. (1994). "Benlik Saygısını Etkileyen Etkenler", Düşünen Adam Dergisi, 7 (3), 4-9.
- Baykara, P. K. (2005). "Öğretmen Adaylarının İletişim Becerisi Algıları Üzerine Bir Çalışma", İlköğretim-Online, 4, 17-23.
- Pelayo, G; Mallari, C; Monia J; Juanchho, J. & Peloyo, S. (2009). "Perception On Ideal Qualities Of A communication Student", Systems Plus College Foundation Center For Research and Development Angeles City, Philippines
- Robbins, S. & Judge T. (2015). Organizational Behavior, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Sabuncuoğlu Z. & Tüz M. (2001). Örgütsel Psikoloji, Ezgi Kitapevi.

- Schermerhorn R. J. (2010). "Introduction to Management, International Student Version", John Wiley & Sons, Inc, Pte Ltd.
- Saygılı, G., Kesecioğlu, T., Kırıktaş, H. (2015) "Eğitim Düzeyinin Benlik Saygısı Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi", Eğitim Ve Öğretim Araştırmaları Dergisi, 4(2), 210-217.
- Sönmez, A. (2013). "İlk Ve Orta Okuldaki Öğretmenlerin Benlik Saygılarının Mesleki Tükenmişliğe Etkileri", Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Stets, J. E. & Burke, P. J (2014). "Self-Esteem And Identities Sociological Perspectives", 57(4), 409– 433.
- Şahindal N. (2015). "İlköğretim Okulu Müdürlerinin Öğretmenlere Karşı Kullandıkları Sözel Olmayan İletişim Unsurlarının Analizi", Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Şimşek, Ş; Akgemci, T. & Çelik, A. (2003). Davranış Bilimlerine Giriş Ve Örgütlerde Davranış, Nobel Yayıncılık, Ankara.
- Tengilimoğlu, D; Atilla, A. & Bektaş, M. (2016). İşletme Yönetimi, Seçkin Yayınları, Ankara.
- Tepeköylü, Ö; Soytürk, M. & Çamlıyer, H. (2009). "Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu (Besyo) Öğrencilerinin İletişim Becerisi Algılarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi", Sporometre Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi, 7, 115-124.
- Tufan, B. & Yıldız, S. (1993). Geri Dönüş Sürecinde İkinci Kuşak. Almanya'dan Dönen Öğrencilerin Benlik Saygıları Ve Ruhsal Belirtileri, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara.
- Uzuntaş A. (2013). "Etkili İletişim: Anlatabilmek Ve Anlayabilmek", Marmara Üniversitesi, Kastamonu Eğitim Dergisi Atatürk Eğitim Fakültesi, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Alman Dili Eğitimi Anabilim Dalı, 21(1), 11-30. İstanbul.
- Yenidünya, A. (2005). "Lise Öğrencilerinde Rekabetçi Tutum Benlik Saygısı Ve Akademik Başarı İlişkisi", Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Whelpley, E. C. & Mcdaniel, A. M. (2014). "Self Esteem and Counter Productive Work Behaviors: A Systematic Review", Department of Management, Virginia Commonwealth University.